

Omstendelige forklaringer i Bergsvik-Langeland-saken

«Kritikken skulle ikke ramme personer, men forhold», hevder de to tiltalte i lagmannsretten

Arne Bergsvik begynte i går sin innledende forklaring i lagmannsretten. Han pekte først på sine fortjenester ved opprettelsen av kunstsilkefabrikken på Notodden, som han ble direktør for. Han viste til at han ble avsatt som «ordfører» i Notodden i 1944. Notodden ble kalt «Lille London» under krigen, og han hørte i den tiden ikke et bebreidende ord om sin virksomhet, han fikk tvert om anerkjennelse som arbeidsleder og som ordfører. Stemplet som landsvikar og forbyrter på hæderlige NS-folk ville han ha bort.

«Etter krigen skrev jeg ned det jeg hørte og tenkte, og skrev det på engelsk fordi jeg regner med at mine etterkommere ikke blir her i landet,» sa tiltalte.

«Jeg mangfoldiggjorde mine notater for å høre andres mening om det jeg hadde skrevet.

Jeg innrømmer at mye var mer uklart enn det er nå, og jeg var sint da jeg skrev. En del av de detaljer som er tatt med i tiltalen, ville jeg i dag sikkert ha endret eller strøket. Jeg har ikke noe utstående med fle personer som er nevnt som fornærmet, og det har ikke vært min hensikt å skade noe menneske. Landssvikanordningen er i strid med Grunnloven,» mente Bergsvik.

Lagmann Bonnevile: Hvor De forstår at dette de skrev var særkrenkende? eller mente De at det bare ville virke ubehagelig på dem som berøres av skriftet?

Bergsvik: Ubegagelig ville det nok virke, men det var ikke min hensikt å skade noen enkeltperson. Skriftet «We are no criminals» ble mangfoldiggjort i 60 eksemplarer, den opprinnelige tittel var «Mitt politiske testament».

Retten gikk deretter over til den punktvisse behandling av tiltalen mot major Langeland, og som første punkt kommer omtalen av sorenskriver Harbeks oppreden som sjef for Justisdepartementet i Administrasjonsrådets tid. Det heter her bl. a.: «Omsatt til enkel og lettfattelig tale vil dette si at Justisdepartementet under Harbek ga de norske politia ordre til å innberette sine landsmenns patriotiske gjerninger via nazisten Jonas Lie til det tyske sikkerhetspolitiet. Harbek la således ved sitt rundskriv av 4. juni 1940 grunnsteinen til den politiske straffe- og politiforfølgning overfor norske patrioter under okkupasjonen. Det omtalte avsnitt er ikke ment som en kritikk mot Harbek, men mot Administrasjonsrådets administrative retningslinjer.

Også Bergsvik har tatt opp dette rundskrivet i sitt skrift. Heller ikke han hadde ment å kritisere Harbek, men han hadde villet trekke en sammenligning mellom det som ble gjort i administrasjonsrådets tid og mellom de dommer som var avsagt mot NS-folk for tilsvarende gjerninger.

Sorenskriver Harbek gjorde i sitt vitneprov rede for Administrasjonsrådets som ble opprettet etter en beslutning av Høyesterett. Alle ansvarlige organisasjoner sluttet opp om Administrasjonsrådet, som senere også fikk Kongens godkjenning. «Tyskerne hadde fra den første tid sitt eget politiet, men i den første tiden merket vi ikke noe til tysk innblanding i Justisdepartementet. Det norske politiet anså det ikke som sin oppgave å ta seg av saker som gjaldt nordmenns handlinger mot tyskerne. Vi anså det som en oppgave å holde ro og orden, også slik at tyskerne ikke skulle få grunn til repressalier mot sivilbefolkningen.

Det har aldri vært spørsmål om å innberette norske patrioter til tyskerne via Jonas Lie. Langelands påstander i denne forbindelse er grepet helt ut av luften. Jeg kan ikke se at Jonas Lie gjorde noen klanderverdig handling i Administrasjonsrådets tid. Forresten gjorde han etter hvert mindre og mindre i stillingen som politispektor.

I saken som gjaldt personer som var arrestert av tyskerne, gjorde Jonas Lie alt han kunne for å vareta norske interesser. Han så også sikkert her en anledning til å bli sett på som en god nordmann.»

Saken fortsatte også i ettermiddagens rettsmøte med vitneavhøringen om det første punktet i tiltalebeslutningene. Det kom ikke klart fram at det omtalte rundskriv av 4. juni var av tysk opprinnelse, men vitnene antok det på grunn av sin karakter og sin form måtte være det. Sorenskriver Harbek kunne tenke seg muligheten av at det var blitt oversatt av Jonas Lie. Harbek understreket at så lenge Administrasjonsrådet virket, fikk rundskrivet ikke noen som helst følge.

På spørsmål fra forsvarerne erklærer Harbek at han ikke kan erindre noe om at Administrasjonsrådet eller Justisdepartementet hadde hatt noen innflytelse på formuleringen eller fått anledning til å modifisere uttrykkene i rundskrivet.

Ekspedisjonschef Hansson erklærte i sitt vitneprov bl. a. at Langelands kommentarer var misvisende og tendensiøse. Byråsjef Diesen erklærte at man visste at Jonas Lie var tyskvennlig, men man trodde at han ville tilgodese norske interesser. Man hadde ikke regnet med at Jonas Lie ville gå tyskerne ærend i sin stilling som politispektor. Tidligere riksadvokat Haakon Sund fortalte i sitt vitneprov at han hadde protestert mot utnevnelsen av Jonas Lie i stillingen som politispektor. Utnevnelsen ville gripe inn i riksadvokatens kompetanse, men han hadde foreslått det slik at Administrasjonsrådet hadde måttet bøye seg for tyskerne krav. Sund hadde et dårlig inntrykk av Jonas Lies faglige kvalifikasjoner, men kjente ikke noe til hans nasjonale holdning. Han hadde oppfattet Lies stilling nærmest som en «lasson officer» i saker der tyskerne var innblandet.

Sorenskriver Meyer erklærte at han ikke hadde fått noen anmodning om å tre inn i den stillingen Jonas Lie fikk, og han hadde hatt inntrykk av at Lies oppgave skulle være å glatte ut og forhandle med tyskerne, og vitnet hadde forstått rundskrivet av 4. juni slik at Jonas Lies oppgave skulle være å overta norske interesser overfor tyskerne.

Siste vitne i går var politimester Welhaven som fortalte at han hadde stilt et bestemt krav om at Jonas Lie ikke skulle ha noen myndighet i Welhavens distrikt, hvilket han heller ikke fikk. Vitnet hadde ikke fulgt Jonas Lies arbeid som inspektør. På spørsmål om vitnets inntrykk av Jonas Lie i hans tid ved Oslo politikammer, karakteriserte Welhaven ham som upålitelig og lat.

Saken fortsetter i dag kl. 9.30.